

ІННОВАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТВАРИННИЦЬКОЇ ГАЛУЗІ В УКРАЇНІ

Маренич Т.Г., доктор економічних наук, професор,
Інститут тваринництва НААН, м. Харків, Україна
ORCID ID: <http://orcid.org/0000-0003-3162-7394>

Ткачов А.В., здобувач ВО ступеня доктора філософії,
Інститут тваринництва НААН, м. Харків, Україна

Зарубіжні експерти прогнозують, що у світі може статися різке зниження споживання молока і м'яса [1]. Незважаючи на такі тренди, одним із головних завдань аграрної сфери України є надійне продовольче забезпечення населення на рівні встановлених раціональних норм харчування за рахунок власного виробництва сільськогосподарської продукції, у тому числі галузі тваринництва. Так, фактичне споживання основних продуктів тваринництва в розрахунку на одну особу в Україні суттєво відстає від науково обґрунтованих норм. Зокрема, споживання м'яса та м'ясопродуктів в 2021 р. становило 53 кг, молока та молочних продуктів – 201,5 кг на 1 людину при фізіологічних нормах відповідно 80 кг і 380 кг (в 2010 р. – відповідно 52 кг і 206,4 кг; в 2020 р. – 53,8 кг і 201,9 кг) [2, с. 203]. У порівнянні з жителями Німеччини, українці їдять приблизно на чверть менше м'яса, удвічі менше молока і молочних продуктів [3]. Однак, в останній час люди Німеччини споживають все менше м'яса. Так, в 2022 р. загалом споживання склало 52 кг на особу, що приблизно на 4,2 кг менше, ніж у 2021 р. Це найнижче значення з початку розрахунків у 1989 році. Для порівняння, за десять останніх років споживання м'яса на душу населення в цій країні впало майже на 9 кг (2012 р. – 60,9 кг) [4].

В тваринництві України тривалий час спостерігається тенденція щодо подальшого скорочення обсягів виробництва вітчизняної продукції та поголів'я тварин, тому і виробництво продукції на одну особу теж зменшується. Так, у 2021 р. було вироблено на одну людину м'яса (у забійній масі) 58,9 кг, молока – 210,6 кг, що менше порівняно з попереднім роком відповідно на 0,7 % та 5,1 % [2, с. 138].

Практичний досвід передових підприємств свідчить, що забезпечення продовольчої безпеки держави, нарощування її експортного потенціалу можливо тільки з переходом тваринницької галузі на інноваційний шлях розвитку. Інноваційний розвиток тваринництва передбачає, перш за все, його інтенсифікацію та вдосконалення в контексті сталого розвитку його біологічної, технічної,

економічної, соціальної та екологічної складових на основі запровадження досягнень науково-технічного прогресу.

Успішна господарська діяльність будь-якого підприємства, функціонування кожної галузі національної економіки неможливі без впровадження та використання інновацій та новітніх техніко-технологічних рішень, які і визначають їх рівень конкурентоспроможності на внутрішньому та зовнішньому ринках. Загальновизнано, що впровадження інновацій сприяє підвищенню продуктивності праці, економії різних видів ресурсів, скороченню витрат, зниженню собівартості аграрної продукції, нарощуванню обсягів і підвищенню ефективності сільськогосподарського виробництва. Слід зазначити, що більшість підприємств аграрного сектору України не можуть конкурувати на ринках через слабе інноваційно-інвестиційне забезпечення.

Основним джерелом і необхідною умовою інноваційної діяльності є інвестиції та їх обсяги, які постійно збільшуються. При правильному підході до усіх складових інноваційного процесу можна розраховувати на зростання економічної ефективності всього виробництва. Стабільним джерелом фінансування капітальних інвестицій протягом останніх років є власні кошти підприємств. У 2021 р. в структурі капітальних інвестицій за джерелами фінансування на них припадало 68,6 % [5, с. 274]. Значне місце серед джерел фінансування капітальних інвестицій мають кошти державного бюджету (9,2 %) і кредити банків та інші позики (5 %). У сільське, лісове та рибне господарство в 2021 р. було спрямовано капітальних інвестицій на суму 69950 млн. грн, що більше порівняно з 2015 р. в 2,3 рази, а порівняно з попереднім роком – на 38 % [5, с. 275].

У цілому сільське господарство України має ряд інвестиційних переваг, серед яких варто виділити такі: значна частка високопродуктивних ґрунтів; низькі витрати на робочу силу, особливо на кваліфікованих працівників; незначний рівень оподаткування сільськогосподарських товаровиробників; зручне розташування щодо ринків збуту Східної Європи, Близького Сходу, Центральної Азії тощо.

Треба враховувати, що аграрна сфера має ризиковий характер, бо пов'язана з природним середовищем, залежна від зональних відмінностей, мінливості природно-кліматичних умов, способу та культури господарювання. Найбільш значущими перешкодами, які гальмують розвиток інноваційної діяльності в тваринництві, у тому числі у молочному скотарстві, є обмеження фінансових, інвестиційних, матеріально-технічних ресурсів. Крім того, у тваринництві пвидкість обороту інноваційного капіталу та його приріст не можуть конкурувати

з промисловістю. Виробництво молока вимагає значних інвестицій, які окупаються лише в середньо- чи довгостроковій перспективі. Враховуючи загальну нестабільність економічної, політичної та воєнної ситуації в Україні, багатьом інвесторам бракує впевненості в успішній реалізації їхніх інвестиційних проєктів.

Україна наразі знаходиться на шляху до європейської інтеграції. Як у багатьох інших галузях національної економіки, так і в українському аграрному та продовольчому секторі, це має призвести до поступового наближення до технологічних та економічних показників виробництва та споживання Європейського Союзу. Умовою для цього є виважена державна аграрна політика, метою якої є сталий розвиток аграрної сфери та яка однаково впливає на інтереси різних зацікавлених сторін. Під час формування довгострокової аграрної стратегії в нашій країні потрібно дуже чітко розуміти, де конкретно будуть знаходитися ринки збуту тієї чи іншої аграрної продукції вітчизняних товаровиробників, обов'язково при цьому враховувати споживчі тренди у Європі.

Література:

1. Людство відмовиться від м'яса і молока – експерт. Главком. 21 листопада 2019 р. URL: <https://glavcom.ua/world/hitech/lyudstvo-vidmovitsya-vid-myasa-i-moloka-ekspert-641141.html> (дата звернення: 03.02.2024).

2. Сільське господарство України за 2021 рік: статистичний збірник / Відпов. за вип. О. Прокопенко. Київ: Державна служба статистики України, 2022. 220 с. URL: https://ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2023/zb/09/S_gos_22.pdf (дата звернення: 03.02.2024).

3. До відома Реві: українці їдять менше м'яса, молочки і фруктів, ніж німці. Слово і діло: аналітичний портал. 12 серпня 2017 р. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2017/08/12/novyna/suspilstvo/vidoma-revy-ukrayinczi-yidyat-menshe-myasa-molochky-fruktiv-nizh-nimczi> (дата звернення: 03.02.2024).

4. Німці відмовляються від свинини: чому це важливо для України. Agroportal. 13 квітня 2023 р. URL: <https://agroportal.ua/news/zhyvotnovodstvo/nimci-vidmovlyayutsya-vid-svinini-chomu-ce-vazhlyvo-dlya-ukrajini> (дата звернення: 03.02.2024).

5. Статистичний щорічник України за 2022 рік / За ред. Вернера І.С. Відпов. за вип. Вишневецька О.А. Київ: Державна служба статистики України, 2023. 383 с. URL: https://ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2023/zb/11/year_22_u.pdf (дата звернення: 03.02.2024).